

*dr inż. Paweł Zawora*¹

Katedra Metod Ilościowych i Informatyki Gospodarczej, Wydział Ekonomii
Uniwersytet Rzeszowski

*dr Jolanta Zawora*²

Katedra Ekonomiki i Zarządzania, Wydział Ekonomii
Uniwersytet Rzeszowski

Instytucjonalne wsparcie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego

WPROWADZENIE

Proces rozwoju społecznego w końcu XX wieku uległ rewolucyjnej zmianie. Powodem tego był rozwój technologii informacyjnych, pozwalający na upowszechnienie niedostępnych dotychczas możliwości przetwarzania, gromadzenia i wymiany informacji. Samo upowszechnienie IT przyczyniło się w największym stopniu do olbrzymiej dynamiki rozwoju zarówno w sferze inżynierii informatycznej, jak i technologii wytwarzania. Postępował za tym proces wdrażania technologii w różnych, coraz to szerszych dziedzinach życia społecznego. Decydującym czynnikiem przyspieszającymi i zwiększającym zasięg zmian był rozwój technologii komunikacyjnych, umożliwiający wymianę informacji w czasie rzeczywistym pomiędzy użytkownikami, bez względu na odległość. Czynniki te są silnie sprzężone, zwielokrotniają tempo procesu rozwojowego.

Nauki socjologiczne zajmujące się problematyką społeczną napotykają znaczne problemy nie tylko natury semantycznej [Baranowski (<http>)] w badaniach zjawisk zachodzących w społeczeństwie wykorzystującym technologię ICT. Omawiane zagadnienia sprawiają trudności badawcze ze względu na zastępowanie dotychczasowych form kontaktów społecznych i zawodowych nowymi tech-

¹ Adres korespondencyjny: Katedra Metod Ilościowych i Informatyki Gospodarczej, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów, e-mail: paweug@gmail.com, tel. 17 872 16 99.

² Adres korespondencyjny: Katedra Ekonomiki i Zarządzania, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Ćwiklińskiej 2/102, 35-601 Rzeszów, e-mail: jolazawora@gmail.com, tel. 17 872 16 79.

nologiami. Każdy z użytkowników Internetu dostrzega ogromne udogodnienia i korzyści pojawiające się dzięki rozwojowi technologicznemu, jednakże istnieją również problemy wymagające przemyślanej i nastawionej na dobro społeczne ingerencji instytucji oraz organizacji, czy też inicjatyw społecznych w celu rozwoju pozytywnych aspektów i przeciwdziałania negatywnym praktykom wykorzystywanym w sieci internetowej.

Celem artykułu jest analiza działań instytucji sfery rządowej oraz biznesowej na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, przeprowadzona na tle uwarunkowań prawnych. Zakres czasowy obejmuje lata 2004–2014. W opracowaniu uwzględniono ustawodawstwo krajowe, odniesiono się również do rozwiązań Unii Europejskiej.

ROLA INSTYTUCJI SPOŁECZNYCH W ROZWOJU ICT

Jednym z podstawowych zagadnień dotyczących rozwoju ICT jest określenie instytucji mających wpływ na rozwój i funkcjonowanie internetu. Instytucje mogące mieć wpływ na społeczeństwo informacyjne mogą funkcjonować w oparciu o struktury rządowe, biznesowe lub mieć charakter działań społecznych. Można dokonać ich podziału ze względu na zasięg, funkcje społeczne, siłę oddziaływania. Cechą wspólną tych instytucji jest możliwość gromadzenia informacji, prowadzenia analiz i badań oraz wpływania na funkcjonowanie i społeczne procesy rozwojowe.

Rolą instytucji związanych z ICT powinno być:

- monitorowanie zjawisk i procesów zachodzących w sieci;
- planowanie (określenie możliwości i barier oraz kierunków rozwoju);
- wspieranie działalności społeczeństwa informacyjnego;
- przeciwdziałanie zjawiskom i procesom negatywnym.

Monitorowanie zjawisk i procesów zachodzących w sieci jest podstawą do podejmowania jakichkolwiek działań związanych z rozwojem lub ograniczaniem rozwoju społeczeństwa informacyjnego, może być podstawą do podejmowania pozytywnych lub negatywnych działań. Również stosowane metody mogą być legalne lub niezgodne z prawem obowiązującym w danym kraju.

Badanie zjawisk internetowych można prowadzić metodami tradycyjnymi (jak np. badania ankietowe prowadzone przez ankierów z użyciem ankiet papierowych), poprzez stosowanie formularzy elektronicznych, stosowanie analiz na podstawie „cookies” uwzględniających będące poza naszą kontrolą ruchy myszką po ekranie, sekwencje wyboru zawartości witryny poprzez procesy neuronowe analizujące zjawiska masowe. Metody te ulegają ciągłej modyfikacji w celu uzyskania możliwie największej skuteczności. Bardzo duże możliwości w tym zakresie posiadają firmy zarządzające oprogramowaniem systemowym, sieciowym, czy też społecznościowym. Kolejnym, równie bogatym w możliwości gromadze-

nia materiału badawczego podmiotem sieciowym, są operatorzy techniczni. Zaliczyć do nich należy firmy będące dysponentami serwerów oferujących dostęp do stron internetowych oraz dostawców Internetu. Obydwa typy działalności w większości krajów są zobligowane prawnie do gromadzenia i przechowywania informacji o zawartości stron i tzw. ruchu w sieci. Oczywiście istnieje możliwość gromadzenia i przetwarzania danych zgodnie z celami wyznaczonymi przez te podmioty.

Największe możliwości w tym zakresie posiadają instytucje skupiające wymienione elementy czyli: oprogramowanie systemowe, sieciowe, oferujące usługi sieciowe (od przeglądarek poprzez oprogramowanie użytkowe do przestrzeni dyskowej). Dotychczasowy lider i prekursor w zakresie rozwoju światowej informatyzacji – firma Microsoft – utraciła swą pozycję na rzecz dynamicznie i wielotorowo rozwijanych inicjatyw Google.

Monitorowanie zachowań użytkowników możliwe jest nie tylko w skali globalnej czy państwowej. Można ten proces prowadzić na poziomie firm, czy też indywidualnym, wykorzystując do tego celu oprogramowanie dedykowane, dostosowane do specyfiki działalności lub też standardowe typu monitor strony, pokazujący podstawowe statystyki odwiedzin strony WWW.

MONITOROWANIE INTERNETU W UE I POLSCE

Podstawą prawną umożliwiającą organom rządowym analizę działań w sieci internetowej jest ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych [Ustawa..., 2010].

Organy rządowe posiadające uprawnienia w zakresie kontroli i regulacji działalności związanej z ICT to Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE) współpracujący z Ministrem Administracji i Cyfryzacji. Znaczne uprawnienia posiadają także: Policja, instytucje związane z bezpieczeństwem krajowym, urzędy administracji państwowej (sądy i na ich wnioski inne urzędy). Oprócz raportów prezesa UKE wiedzę dotyczącą społeczeństwa informacyjnego i procesów z nim związanych możemy uzyskać z Głównego Urzędu Statystycznego oraz instytucji zajmujących się badaniem opinii publicznej.

Prowadzone przez UKE cykliczne badania dotyczące stanu infrastruktury technicznej wypełniają obowiązek nałożony przez ustawę o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (tzw. megaustawę [Ustawa..., 2010]). W trybie przewidzianym w megaustawie i powiązanych regulacjach, UKE gromadzi w Systemie Informacji o Infrastrukturze Szerokopasmowej [Raport..., 2013, s. 5–10] (SIIS) dane dostarczane przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych, jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstwa użyteczności publicznej.

W systemie zbierane są dane dotyczące:

- a) infrastruktury telekomunikacyjnej zapewniającej lub umożliwiającej zapewnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu,
- b) głównych elementów publicznych sieci telekomunikacyjnych zapewniających lub umożliwiających zapewnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu:
 - węzłów publicznej sieci telekomunikacyjnej,
 - systemów transmisyjnych publicznej sieci telekomunikacyjnej,
 - punktów styku publicznych sieci telekomunikacyjnych,
- c) budynków umożliwiających kolokację (udostępnienie przestrzeni w celu instalacji urządzeń łączących operatorów sieci).

Dane o infrastrukturze zebrane w systemie SIIS służą Urzędowi Komunikacji Elektronicznej, dostarczając cennego materiału do analiz, stanowiących podstawę do wytyczania kierunków rozwoju sieci dostępu szerokopasmowego, definiowania obszarów wymagających doinwestowania z uwagi na istnienie luk w pokryciu, a także określania miejsc, w których występują warunki uprawniające do zastosowania pomocy publicznej w rozbudowie infrastruktury. Dane te pomagają oceniać, na jakich obszarach inwestowanie jest zasadne i opłacalne dla przedsiębiorców przy użyciu konkretnych technologii dostępowych, a gdzie konieczne jest wsparcie finansowe nowych inwestycji.

Kolejny rodzaj informacji pozyskiwanych to informacje dotyczące użytkowników zarówno instytucjonalnych, jak i indywidualnych, które są pozyskiwane i opracowywane przez instytucje statystyczne. W badaniach prowadzonych od momentu upowszechnienia informatyzacji, przede wszystkim były przedstawiane informacje dotyczące wyposażenia gospodarstw domowych i instytucji w sprzęt komputerowy.

Prace nad rozwojem statystyki społeczeństwa informacyjnego w wymiarze ponadnarodowym rozpoczęły się w OECD w 1997 r., kiedy to podjęto decyzję o powołaniu specjalnej Grupy Roboczej ds. Wskaźników Społeczeństwa Informacyjnego (*Working Party for Indicators on Information Society – WPIIS*) [*Społeczeństwo...*, 2008, s. 6–8]. Głównym celem jej działania było opracowanie definicji i metodologii dostarczania, porównywalnych w skali międzynarodowej danych, dotyczących różnych aspektów społeczeństwa informacyjnego, gospodarki informacyjnej i handlu elektronicznego.

Niewątpliwym osiągnięciem grupy WPIIS było opracowanie definicji sektora ICT (1998 r.), definicji transakcji handlu elektronicznego oraz przez Internet (2000 r.), modelu badania wykorzystania ICT w przedsiębiorstwach (2001 r.) oraz w gospodarstwach domowych (2002 r.), a następnie definicji wyrobów ICT (2003 r.).

W 2004 r. rozpoczęto prace nad opracowaniem metody badania elektronicznych procesów biznesowych. W 2005 r. w Genewie odbyło się spotkanie Światowego Szczytu w sprawie społeczeństwa informacyjnego (WSIS) pn. „Badanie społeczeństwa informacyjnego”, zorganizowane przez członków Partnerstwa

w Badaniach Technologii Informacyjno-Telekomunikacyjnych (ICT). Efektem tego spotkania było opracowanie list kluczowych wskaźników ICT, które umożliwią pozyskiwanie porównywalnych w skali światowej danych w następujących obszarach:

- Infrastruktura ICT;
- Dostęp i wykorzystanie ICT w gospodarstwach domowych przez ich członków;
- Dostęp i wykorzystanie ICT w przedsiębiorstwach.

Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej przyjęły w 2004 r. rozporządzenie [*Społeczeństwo...*, 2008, s. 7] dotyczące statystyk Wspólnoty w sprawie społeczeństwa informacyjnego, które określiło zasady gromadzenia danych w tym nowym obszarze statystyki. Za prowadzenie badań statystycznych w obszarze społeczeństwa informacyjnego odpowiedzialne są służby statystyki publicznej. Aby uzyskać porównywalne wyniki na poziomie europejskim, wprowadzono ujednolicenie badań społeczeństwa informacyjnego (wprowadzono wspólne opracowywanie treści ankiet oraz jednakowe okresy odniesienia we wszystkich krajach członkowskich). Szczegóły dotyczące metodologii tych badań oraz standardy zapewnienia jakości określa uzupełniany na bieżąco podręcznik metodologiczny, który również jest przedmiotem konsultacji i uzgodnień. Ideą wspólnych ustaleń jest brak jakichkolwiek odstępstw od określonej metodologii, by w żaden sposób nie zakłócić porównywalności danych. Jednolity zestaw wskaźników umożliwia dokonywanie porównań oraz pokrywa kluczowe obszary wykorzystania ICT w przedsiębiorstwach, gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne.

Z powodu szybkich zmian w dziedzinie technologii kwestionariusze ulegają corocznej modyfikacji. Takie podejście wymaga stałego monitoringu potrzeb badawczych. Co rok, w trakcie prac nad opracowaniem programu badań statystycznych statystyki publicznej, GUS konsultuje treść ankiet ze wszystkimi ministerstwami i urzędami szczebla centralnego oraz wojewódzkiego. Ponadto treść kwestionariuszy do badań wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych jest regularnie konsultowana ze środowiskami naukowymi i przedstawicielami biznesu.

OKREŚLENIE MOŻLIWOŚCI I BARIER ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Wymagające bardzo szerokich, wielowątkowych rozważań, zagadnienie możliwości kreowania rozwoju ICT jest zadaniem wykonalnym w zakresie rozwiązań infrastruktury technicznej. Większa trudność pojawia się podczas próby określenia parametrów sprzętu, a największy problem powstaje przy próbie oszacowania (oraz kształtowania) możliwości i potrzeb użytkowników sieci.

Z powyższymi zagadnieniami bardzo dobrze radzą sobie instytucje z sektora ICT czy też bankowości. Ciągła ewolucja systemów wsparcia zarządzania wymu-

szana nieustającym postępem w dziedzinie ICT determinuje zmiany w podejściu do roli nowych technologii, zarówno kadry zarządzającej, jak również, aczkolwiek w mniejszym stopniu, pozostałych pracowników firm. Liderami w tym zakresie są firmy działające w branży internetowej³. Plany ich działań nastawione są na kreowanie zachowań rynkowych, wyznaczanie nowych trendów, oddziaływanie na coraz to nowe dziedziny działalności. Największe, spektakularne sukcesy osiągają one głównie dzięki wizjonerskiemu podejściu do technologii i możliwości jej wykorzystania. Ich plany uwzględniają nie tyle najnowszą dostępną technologię, ale technologię, która dopiero ma powstać.

Znaczące sukcesy finansowe i organizacyjne odnosiły instytucje finansowe, których działalność oparta była o technologie internetowe (w sposób bardzo prosty, a jednocześnie bardzo skuteczny rozwiązano problem autoryzacji, ignorując skomplikowane i drogie procedury podpisu elektronicznego). Sukcesy dotyczą nie tylko banków, które w ramach obowiązującego prawa napotykały problemy przy transakcjach międzynarodowych, ale także firm, które potrafiły wprowadzić mechanizmy omijające prawo bankowe, redukując do minimum koszty takich operacji oraz czas transakcji⁴.

Podobnie jak sfera komercyjna dynamicznie rozwijają się inicjatywy społeczne. Najwyraźniej dostrzegane są inicjatywy dużych organizacji non profit takich jak Wikipedia, posiadająca zasięg ogólnoswiatowy i oparta wyłącznie o technologię ICT. Znaczna część inicjatyw społecznych wykorzystuje Internet głównie jako środek medialny w propagowaniu swoich działań. Bardzo dużą rolę w rozwoju odgrywają niewielkie, niejednokrotnie niesformalizowane grupy lub osoby indywidualne. Poprzez swoje działania kulturalne, oświatowe i informacyjne wnoszą znaczący wkład w rozwój społeczny.

Jak pokazuje powyższa analiza, szeroko pojmowana sfera biznesu oraz inicjatyw społecznych, radzi sobie bardzo dobrze, jeżeli nie jest obciążona nadmierną lub przestarzałą legislacją. Wsparcie w tym zakresie jest bardzo pożądane (np. zniesienie obowiązku podpisu na fakturze, czy też dopuszczenie archiwizacji zdarzeń gospodarczych w formie elektronicznej). Analizując jednak postęp, jaki dokonał się w wykorzystaniu technologii ICT w działalności gospodarczej, wsparcie organów administracji było marginalne.

Odmienne jednak przedstawia się sytuacja w sektorze usług publicznych i zdrowotnych. Pomimo znacznych, trudnych do oszacowania wieloletnich nakładów finansowych i organizacyjnych, efekty są mało znaczące. Oczywiście są też zauważalne dla przeciętnego obywatela sukcesy typu wprowadzenie e-deklaracji podatkowych, ubezpieczeniowych, ewidencji pacjentów, czy też mniej widocznych i nie w pełni funkcjonujących baz pojazdów i kierowców. Jednakże możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii w tym zakresie są bardzo duże.

³ Wspomniana firma Google monopolizująca wyszukiwanie sieciowe, wprowadzająca m.in. oprogramowanie na urządzenia mobilne, oprogramowanie biurowe online, pracę „w chmurze”.

⁴ System Pay-Pal.

Aby w sposób przynajmniej zadowalający je zastosować, trzeba ustalić strategię uwzględniającą potrzeby społeczne, istniejące możliwości techniczne oraz wprowadzić możliwość modyfikacji planów w oparciu o trendy rozwojowe.

Pierwsza Strategia Informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004–2006 opracowana została przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji [Strategia..., 2003], na podstawie strategii eEuropa [<http://europa>]. W 2005 roku wprowadzono ustawą [Ustawa..., 2005] zasady tworzenia planu o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Na podstawie tej ustawy opracowano w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Plan Informatyzacji Państwa [Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na rok 2006...], którego zakres czasowy obejmował tylko kilka miesięcy 2006 roku. Jak określili twórcy tego planu, związane to było z czasem obowiązywania poprzedniej strategii i innych programów realizowanych do końca 2006 roku. Plan miał stanowić podstawę do opracowania przygotowywanego na kolejne lata planu, zakładano w nim główne dwa cele, takie jak:

1. Racjonalizacja wydatków publicznych administracji w zakresie informatyzacji.
2. Stworzenie państwa nowoczesnego i przyjaznego dla obywateli.

Kolejny Plan Informatyzacji Państwa przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007–2010 [Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007–2010...] obejmował cele przedstawione w poprzednim planie oraz dodatkowe, zobowiązujący do zachowania neutralności technologicznej rozwiązań informatycznych, wykorzystywanych w procesie informatyzacji administracji publicznej.

Bardzo cenny dokument tego typu opracowano dla kolejnych lat 2011–2015 [<http://bip>]. Po raz pierwszy podjęto w nim próbę wieloaspektowego ujęcia zagadnienia informatyzacji państwa, dokonano szczegółowego opisu działań w poszczególnych sektorach usług publicznych, opracowano wskaźniki oceny efektów planowanych działań oraz poddano wnikliwej, krytycznej ocenie funkcjonowanie dotychczasowego sposobu postępowania. Przytoczone poniżej pięć z dziewiętnastu punktów analizy daje obraz słabości dotychczasowych rozwiązań:

- Priorytety i cele Planu Informatyzacji Państwa były sformułowane w taki sposób, że niemożliwe stało się określenie mierników ich realizacji. Poza tym, głównym celem Planu było utworzenie systemów informatycznych – czyli narzędzi osiągnięcia celów społecznych i gospodarczych. W efekcie zostały utworzone systemy o nikłej, a czasem wręcz zerowej wartości użytkowej.
- Nie sformułowano koncepcji jednolitego systemu informatycznego państwa, z dobrze zdefiniowanymi elementami architektury korporacyjnej oraz elementami koordynacji i zarządzania, w następstwie czego brakuje powiązań pomiędzy dziedzinowymi systemami poszczególnych resortów. Tracony jest w ten sposób efekt synergii możliwy do uzyskania dzięki modernizacji procesów administracyjnych, szczególnie realizowanych horyzontalnie, w poprzek wertykalnych systemów dziedzinowych.

- Często niska jakość przygotowywanych projektów teleinformatycznych wynikała z dostrzegalnych braków kompetencyjnych administracji publicznej, powodując problemy z uzyskaniem mierzalnych efektów informatyzacji administracji publicznej. Zasadniczymi objawami są: wadliwe definiowanie celów (system teleinformatyczny, a nie sprawność działania organizacji), nieprzypiętywanie wagi do architektury systemów wpływające na koszty ich utrzymania, opóźnień realizacji projektów, działań, usług oraz braku koncepcji integracji. Zauważalne jest maskowanie tych braków deklaratywnym wypełnianiem metodyk zarządzania projektowego.
- Usługi administracji publicznej oferowane w trybie online są rozwijane zbyt wolno, przy czym nie zawsze jest zapewniona ich satysfakcjonująca jakość i funkcjonalność, zbyt często nie realizują one pełnego procesu załatwiania spraw, co powoduje słabe zainteresowanie nimi partnerów administracji (obywateli i biznesu).
- Słaba jest pozycja osób kierujących projektami wobec struktur decydujących o sposobie wydatkowania środków europejskich. Konieczność zmian w zdefiniowanym wcześniej projekcie (wynikająca z potrzeby usunięcia błędów koncepcyjnych lub zmiany technologii na bardziej nowoczesną) powoduje wielomiesięczne opóźnienia w realizacji projektów.

Jednym z elementów planu było powołanie państwowej osoby prawnej – Międzyresortowego Operatora Systemu Teleinformatycznego (MOST) [<http://bip>]. Proponowano również:

- wprowadzenie obowiązku korzystania z usług MOST przez jednostki administracji rządowej centralnej i terenowej (zarówno zespolonej, jak i specjalnej), a także inne organy państwa, takie jak sądownictwo i prokuratura;
- konsolidację i centralizację systemów teleinformatycznych administracji publicznej;
- uruchomienie niezbędnej infrastruktury teleinformatycznej państwa, pozwalającej na poprawę współpracy administracji rządowej i samorządowej (wspólnej platformy komunikacji dla administracji centralnej i stworzenie jednego standardu połączeń pomiędzy urzędami – np. VPN, dedykowana sieć lub Internet wraz z zabezpieczeniami na poziomie poszczególnych transakcji, zastosowanie otwartego standardu);
- uruchomienie i udostępnienie wspólnych narzędzi dla usług danych przestrzennych administracji publicznej.

Propozycja powołania MOST i udzielenia temu operatorowi szeregu uprawnień była głównym powodem negatywnej opinii o Planie Informatyzacji Państwa wydanej przez Polskie Towarzystwo Informatyczne [Opinia..., 2011]. PTI zarzuca przygotowywanemu planowi m.in. próbę wprowadzania na rynek monopolisty, zmniejszenia wpływów do budżetu z tytułu koncesji oraz zmniejszenie wpływów dotychczas działających operatorów.

Przyjęty na lata 2014–2020 Plan Zintegrowanej Informatyzacji Państwa [Uchwała..., 2014] jest dokumentem odmiennym od poprzedniego. Oczywiście w stosunku do poprzedniego można było doszukiwać się niedociągnięć, dokonać korekt niektórych przedsięwzięć, jednak propozycje rozwiązań, jakie tam zamieszczono pozwalają na stwierdzenie, że został przygotowany przez osoby, którym zależało na rozwoju informatyzacji. Obecny plan jawi się jako dokument przygotowany przez zespół bardzo sprawnych prawników, a jego głównym celem jest:

- ukonstytuowanie dotychczasowego stylu działania,
- zabezpieczenie się przed ewentualnymi zarzutami dotyczącymi braku realizacji celów.

Niestety, przyjęte w tym planie założenia oprócz integracji „wyspowych” czy też „silosowych” systemów sektorowych niewiele wnoszą. Wprowadzenie cyfryzacji w administracji i innych obszarach współistnienia społecznego wymaga znacznie radykalniejszego podejścia. Podstawowym założeniem powinno być dążenie do całkowitego załatwiania spraw drogą elektroniczną. Oczywiście, w ramach istniejących procedur wielu spraw nie można tak załatwić, jednakże procedury można zmieniać, wymaga to jednak kompetencji planujących i odpowiedzialnych za architekturę systemu. Przyjęty plan niczego takiego nie gwarantuje, obliguje do podejścia zintegrowanego (horyzontalnego). Z punktu widzenia projektantów baz danych nie jest to zadanie trudne, wystarczy dokonać konwersji zasobów, połączyć trwałymi lub dynamicznymi metodami rekordy o unikatowym identyfikatorze i otrzymamy informacje dotyczące konkretnej osoby m.in. o: finansach, stanie majątku, pojazdach, zdarzeniach komunikacyjnych, prawnych, podatkowych, stanie zdrowia itd. Oczywiście dla obywatela, który kieruje się zasadami obowiązującego prawa nie jest to problemem, ale oprócz poczucia zwiększonej możliwości inwigilacji nic w kontaktach z urzędami to nie zmienia.

Największą wadą przyjętego na lata 2014–2020 planu jest to, że nie wymusza zmian na miarę potrzeb społecznych oraz w znikomym stopniu wykorzystuje możliwości, jakie daje dynamicznie rozwijająca się technologia teleinformatyczna. Takie podejście do problemów informatyzacji utrwala stagnację i marazm oraz stwarza możliwość niegospodarnego dysponowania środkami publicznymi.

PODSUMOWANIE

Niesłabnąca dynamika rozwoju usług sieciowych inicjuje wzrost zainteresowania ICT. Towarzyszy temu przesunięcie „środka ciężkości” w dziedzinie oprogramowania. Obecnie dużo większą wagę niż kilka lat temu producenci oprogramowania przykładają do programów związanych z siecią. Coraz powszechniejsze rozwiązania mobilne istotnie wzmocniają ten kierunek rozwoju. Prowadzone działania komercyjne, szczególnie dużych korporacji działających w skali

globalnej, w pełni wykorzystują możliwości techniczne, często wymuszając rozwój stosowanej technologii.

Niestety, w dziedzinie usług społecznych związanych z szeroko pojmowaną administracją czy służbą zdrowia, pomimo olbrzymich potrzeb, rosnących ciągle możliwości technologicznych, przy spadku cen sprzętu i usług sieciowych, wciąż brak jest zadowalającego postępu. Owszem, odnotowane sukcesy, m.in. wprowadzenie systemu rozliczającego deklaracje podatkowe, pokazują, że można pomimo trudności legislacyjnych wdrożyć rozwiązania wykorzystujące ICT do pełnej realizacji usług społecznych. W wyniku przeprowadzonych badań, można stwierdzić, że konieczne jest wprowadzenie zmian instytucjonalnych i prawnych w zakresie wdrażania ICT, szczególnie w aspekcie wykorzystania funduszy unijnych. Równie ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój społeczeństwa informacyjnego jest wypracowanie mechanizmów kontrolnych racjonalności i efektywności prowadzonych działań.

BIBLIOGRAFIA

- Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004–2006 Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Warszawa 2003, [http://archiwum-ukie.polskawue.gov.pl/HLP/files.nsf/0/5E80C6DA3C1E570CC12573E90049120B/\\$file/Strat_infin_RP_2004-2006.pdf](http://archiwum-ukie.polskawue.gov.pl/HLP/files.nsf/0/5E80C6DA3C1E570CC12573E90049120B/$file/Strat_infin_RP_2004-2006.pdf) (dostęp: 15.11.2014).
- <http://bip.msw.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnyc/2011/19948,Projekt-rozporzadzenia-Rady-Ministrow-z-dnia-2011-r-w-sprawie-Planu-Informatyzac.html> (dostęp: 15.11.2014).
- http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24221_en.htm.
- Baranowski M., *Przyczynek do krytyki społeczeństwa sieciowego*, http://www.depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/847/baranowski_przyczynek_do_krytyki_spol_sieciewego.pdf?sequence=1&isAllowed=y (dostęp: 12.11.2014).
- Opinia Polskiego Towarzystwa Informatycznego na temat projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2011-2015, Warszawa 26 sierpnia 2011, <http://www.pti.org.pl/content/download/3413/30333/file/Opinia%20PTI%20na%20temat%20projektu%20rozporz%C4%85dzenia%20Rady%20Ministr%C3%B3w%20w%20sprawie%20Planu%20Informatyzacji%20Pa%C5%84stwa%20na%20lata%202011-2015.pdf> (dostęp: 15.11.2014).
- Uchwała nr 1/2014 Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2014 r., https://mac.gov.pl/files/pzjp_-_uchwala_rm.pdf (dostęp: 15.11.2014).
- Raport pokrycia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej istniejącą infrastrukturą telekomunikacyjną zrealizowanymi w 2012 r. i planowanymi w 2013 r. inwestycjami oraz budynkami umożliwiającymi kolokację, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Warszawa 2013, https://uke.gov.pl/files/?id_plik=13815 (dostęp: 15.11.2014).
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na rok 2006 (Dz.U. z 2006 r., nr 147, poz. 1064).

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007–2010 (Dz.U. z 2007 r., nr 61, poz. 415).

Spoleczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004–2007, GUS, Warszawa 2008.

Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2005 r., nr 64, poz. 565).

Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. z 2010 r., nr 106, poz. 675).

Streszczenie

Proces rozwoju społecznego w końcu XX wieku uległ rewolucyjnej zmianie. Powodem tego był rozwój technologii informacyjnych, pozwalający na upowszechnienie niedostępnych dotychczas możliwości przetwarzania, gromadzenia i wymiany informacji. Samo upowszechnienie IT przyczyniło się w największym stopniu do olbrzymiej dynamiki rozwoju, zarówno w sferze inżynierii informatycznej, jak i technologii wytwarzania. Postępował za tym proces wdrażania technologii w różnych, coraz to szerszych dziedzinach życia społecznego. Decydującym czynnikiem przyspieszającymi i zwiększającym zasięg zmian był rozwój technologii komunikacyjnych, umożliwiający wymianę informacji w czasie rzeczywistym pomiędzy użytkownikami, bez względu na odległość. Obok udogodnień i korzyści pojawiających się dzięki rozwojowi technologicznemu istnieją jednak również problemy wymagające ingerencji i przeciwdziałania negatywnym praktykom w sieci internetowej.

Celem artykułu jest analiza działań instytucji sfery rządowej oraz biznesowej na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, na tle uwarunkowań prawnych. Zakres czasowy obejmował lata 2004–2014. W opracowaniu uwzględniono ustawodawstwo krajowe, odniesiono się również do rozwiązań stosowanych w Unii Europejskiej.

Niesłabnąca dynamika rozwoju usług sieciowych inicjuje wzrost zainteresowania ICT. Towarzyszy temu przesunięcie „środka ciężkości” w dziedzinie oprogramowania. Obecnie, dużo większą uwagę niż kilka lat temu producenci oprogramowania przykładają do programów związanych z siecią. Coraz powszechniejsze rozwiązania mobilne istotnie wzmacniają ten kierunek rozwoju. Prowadzone działania komercyjne, szczególnie dużych korporacji działających w skali globalnej, w pełni wykorzystują możliwości techniczne, często wymuszając rozwój stosowanej technologii. Niestety, w dziedzinie usług społecznych związanych z szeroko pojmowaną administracją czy służbą zdrowia, pomimo olbrzymich potrzeb, rosnących ciągle możliwości technologicznych, przy spadku cen sprzętu i usług sieciowych, wciąż brak jest zadowalającego postępu. Owszem, odnotowane sukcesy, w tym m.in. wprowadzenie systemu rozliczającego deklaracje podatkowe, pokazują, że można pomimo trudności legislacyjnych wdrożyć rozwiązania wykorzystujące ICT do pełnej realizacji usług społecznych.

Słowa kluczowe: społeczeństwo informacyjne, Strategia Informatyzacji Narodowej, instytucje społeczne w rozwoju ICT

The Institutional Support for Activities for the Development of the Information Society

Summary

The process of social development went through revolutionary changes at the end of the twentieth century. The reason for this was the development of information technology, allowing the dis-

semination of previously unavailable processing capabilities, storage, exchange of information. It is IT dissemination that contributed mostly to the enormous growth rate, both in engineering information and manufacturing technology. It was followed by the process of implementing various technology into wider areas of social life. The deciding factor accelerating and increasing the range of change was the development of communication technology which allows the exchange of information in real time between users, regardless of distance. Apart from the features and benefits emerging due to technological development there are also problems which require intervention and prevention of negative practices that take place on the Web.

The aim of the article is to analyze the actions that government and business institutions take to enhance the development of the information society in years 2004–2014. The study is based on national legislation also addresses solutions used in the European Union.

The ongoing dynamics of development of the network services increases interest in ICT. Currently, software makers attach much more attention than a few years ago, to programs related to networking. Increasingly mobile solutions significantly strengthen this trend. Large corporations operating on a global scale carry out commercial activities which make full use of the technical possibilities, often forcing the development of the appropriate technology. Unfortunately in the field of social services related to administration or health services there is still no satisfactory progress, despite the enormous advances in technology and the decline in prices of network equipment and services. Successes such as the launch of a system clearing tax returns show that it is possible to implement solutions using ICT for the full realization of social services despite the difficulties.

Keywords: information Society, National Informatization Strategy, social institutions in the development of ICT

JEL: O38, M15, L86, H59